

Redna poštna zveza Ljubljana – Beljak

Redna poštna zveza Ljubljana - Celovec

Postiljon pri odhodu iz Ljubljane, 1680
Vir: Van der Heyden

V 18. Stoletju je bila organizacija poštnih zvez in prometa usmerjena na glavne cestne povezave. Na podlagi resolucije z dne 21. julija 1752 je cesarica Marija Terezija ukinila stanovske sle in vpeljala redno poštno zvezo med Ljubljano preko Kranja in Ljubelja v Celovec ter nastavila nove poštno sle, ki so jih plačevali iz deželnoknežje blagajne. Ni pa bil sprejet predlog, da bi potekala poštna povezava s Koroško preko Jesenic, Korena in Beljaka v Celovec. Temu je namreč nasprotoval poštni upravitelj v Ljubljani Franc Dominik Müllbacher, ki je pripominjal, da je ta zveza za skoraj 10 do 20 milj daljša, za kar bi potrebovali še najmanj enega konja, pošta pa ne bi šla hitreje, ker sta oba kraja od Kranja različno oddaljena. V naslednjem desetletju je postala poštna zveza v Celovec že tudi jezdna.

Poštna postaja Celovec-Ljubljana, 1752:

	Postaja
Celovec	1752
Kožentavre (Koroška)	1781
Tržič	1765-70
Kranj	1770
Ljubljana	1752

Poštna kočija na Ljubelju, ok. 1800
Vir: K. Postl in F. Runk

Poštni žig Tržič, 1833
Vir: philadria

Poštni žig Tržič, 1838
Vir: philadria

Poštna kočija pred Kranjem, ok. 1800
Vir: Ferdinand Runk in J. Ziegler

Poštni žig Krainbourg (Kranj), 1829
Vir: philadria

Poštni žig Krainburg (Kranj), 1860
Vir: philadria

Poštna postaja Kranj – vrh Jelenovega klanca, ok. 1910
Vir: Gorenjski muzej Kranj (GKiL V.)

Redna poštna zveza Ljubljana – Beljak

Vrisani trasi Ljubljana-Beljak in Ljubljana-Ljubelj, 1812

Vir: Karta pošt Evrope (Pošta Slovenije)

Op.: Na karti so vrisani tudi poštni miljni kamni!

Leta 1771 sta Anton Deiller z Jesenic in Matija Egger iz Podkorena prosila deželno glavarstvo na Kranjskem, da bi smela vzpostaviti in vzdrževati redno pošto med Kranjem in Beljakom. Poudarjala sta predvsem javno korist, zlasti glede naraščajočih komercialnih zahtev in potreb po povezavi med avstrijskim Primorjem, Tirolsko in Salzburgom. V primerjavi s težko prehodnim Ljubeljem, preko katerega v zimskem času več mesecev ni bil mogoč promet, je imela cesta čez Korensko sedlo precejšnje prednosti, bila je dosti bolj položna in ni bila izpostavljena plazovom. Predvidevala sta dve poštni postaji, na Jesenicah in v Podkorenu, ter zaprosila za izravnavo poštnih razdalj na odseku Kranj – Jesenice – Podkoren – Beljak, in sicer tako, da se bo za odsek Kranj – Jesenice štela dvojna poštna razdalja, za odseka Jesenice – Podkoren in Podkoren – Beljak pa poldruga poštna razdalja. Glede izdatkov za redno poštno zvezo sta bila mnenja, da bi se lahko krili iz dohodkov poštne pristojbine. Njunega predloga niso upoštevali in še leta 1783 je deželni glavar na Kranjskem zatrjeval, da redna poštne zveza med Ljubljano in Beljakom ni potrebna. Zadoščala naj bi zveza, ki je že obstajala med Salzburgom, Beljakom in Trbižem in je vodila naprej v Kanalsko dolino, Trst in Gorico.

Nasprotno pa je grof Edling, ki je istega leta (1783) po naročilu deželnega glavarstva opravil vizitacijo vseh poštnih postaj na Kranjskem, opozoril na nujnost boljše povezave z Beljakom. V svojih predlogih se je skliceval na velik promet in druge trgovske razloge ter opozarjal na že omenjene prednosti korenske ceste. Pripravil je načrt poštno zveze, po kateri naj bi bilo od Kranja do Beljaka šest in pol poštnih razdalj, ob cesti pa naj bi postavili tri poštno postaje. Edlingov predlog so v celoti sprejeli in v naslednjih letih vpeljali jezdno pošto med Ljubljano in Beljakom.

Redno poštno zvezo med Ljubljano in Beljakom so vzpostavili šele nekaj desetletij pozneje. Pošto je še nadalje prenašal sel, ki je prihajal in odhajal iz Kranja ob tistih dnevih kot redna pošta v Celovec. Tako je poštni sel iz Kranja odhajal vsako nedeljo in četrtek v Ljubno, Radovljico, na Javornik in Jesenice ter prihajal ob torkih in sobotah nazaj, plačevali pa so ga iz deželnoknežje blagajne.

Poštno postaja Beljak-Ljubljana:

Beljak	1783
Podkoren	1783
Sava*	1783 (do 1788)
Jesenice	1788
Zapuže (Zg. Otok)	1783
Kranj	1770
Ljubljana	1752

Poštna postaja Otok pri Podvinu

Poštno postajo so postavili na Otoku pri Podvinu (do leta 1835 se v deželnih šematizmah navaja kot kraj poštno postaja »Safnitz«), kjer je bil prvi poštar Janez Globočnik, kmet iz Zgornjega Otoka. V deželnem šematizmu za leta 1795, ki prinaša prvi uradni seznam poštnih zvez, poštnih postaj, poštarjev, poštnih razdalj in število milj med posameznimi postajami (1 milja je znašala 7585,94 m) na Kranjskem, se na Otoku omenja poštar Mihael Čuk.

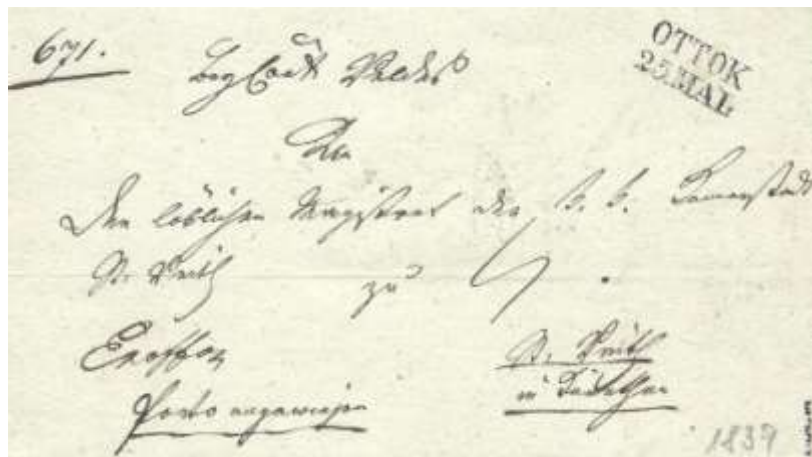

Portal in znamka portala poštno postaje na Zg. Otoku

Vir: DAR – Digitalni arhiv Radovljica

Poštni žig Zapuže-Otok, 20. 11. 1833
Vir: arhiv Nejc Vobovnik

Poštni žig Otok, 25. 5. 1839
Vir: philadria

Poštna postaja Sava pri Jesenicah

Drugo poštno postajo ob korenski cesti so postavili najprej na Savi pri Jesenicah, kjer je bil kratek čas poštar Valentin Ruard, znani lastnik gorenjskih rudnikov in fužin.

Ruardova graščina na Stari Savi, ok. 1900
Vir: Pozdrav z Gorenjske (GM Kranj)

Cesta mimo Ruardove graščine na Stari Savi
Vir: Zgibanka Stara Sava

Poštna postaja Jesenice

Na podlagi dekreta generalnega poštnega mojstra Johanna Wenzla Paara, z dne 12. oktobra 1788, so poštno postajo prestavili na Jesenice in jo poverili Antonu Deilerju. Ta je pod težkimi pogoji vodil pošto v času francoskih vojn vse do leta 1819, ko jo je zaradi visoke starosti prepustil Luki Kersteinu in njegovi ženi Heleni. Junija 1857 so poštno postajo dodelili Simonu Šraju, ki jo je vodil do izgradnje železniške proge Ljubljana – Trbiž leta 1870, torej do ukinitve poštnih postaj. Novi poštni urad je 1875 prevzel njegov sin Alojz. K okolišu dostavne pošte so spadale Jesenice, del Breznice in Gorij, Koroška Bela in Dovje.

Poštni žig Asling (Jesenice), 1842
Vir: philadria

Poštni žig Asling (Jesenice), 1856
Vir: philadria

Stara pošta na Jesenicah, ok. 1900
Vir: Jeseniški zbornik 1995

C. kr. poštni urad na kolodvoru Jesenice, 1910
Vir: arhiv Maksimilijan Košir

Poštna postaja Podkoren

Od Otoka do Jesenic so računali eno in pol poštno razdalje (3 milje) in prav toliko od Jesenic do naslednje poštno postaje v Podkorenu, ki jo je sprva upravljal Matija Egger. Pri Rasingerju, po domače »Čošeljnu«, v Zgornjem Korenu je delovala poštna postaja skoraj 70 let. Pri hiši se je ohranila tudi zanimiva zbirka poštnih predmetov od portretov poštarjev, postiljonske in poštarke uniforme žigov poštno postaje do postiljonskega roga ... Lovrenca Rasingerja je leta 1818 nasledil sin Alojz, leta 1857 pa vnuk Miha.

Poštni žig Wurzen (Podkoren), 1844
Vir: philadria

Pismo naslovljeno na c. kr. poštarja Razingerja, 1873
Vir: Pošta na slovenskih tleh

Poštna postaja »Pri Razingerju«, 1891
Vir: slikar Vladimir Benesch

<p>Vsem letoviščarjem in tujcem se priporoča pension & gostilna RASINGER (Stara pošta) v Podkorenu pri Kranjski gori. Allen Landungsgästen und Touristen empfiehlt sich Pension & Gasthaus RASINGER (Stara pošta) in Podkoren bei Kranjska gora.</p>	
773	

Oglas Penziona »Stara pošta« v Podkorenu, 1931
Vir: Gorenjska ... (Progres Novo mesto / dLib)

Prelaz Koren

**Cesta na prelaz Koren, 1891
Vir: Ladislav Benesch (europeana)**

**Gostilna na Korenskem sedlu, ok. 1890
Vir: Ladislav Benesch (europeana)**

.....

Poštna postaja Beljak

Poštni žig Villach (Beljak), 1811
Vir: philadria

Razglednica Koroške, ok. 1900
Vir: philadria

.....

Stanje med gradnjo obeh železnic (1848-1870)

1849. Na cesti Ljubljana – Beljak so pisemski poštni zvezi s slom-jezdecem, ki je dotlej odhajal na pot trikrat na teden, zvečali število odhodov na petkrat na teden. Do Beljaka je potreboval dobrih 13 ur.

1850. Na cesti Ljubljana – Kranj – Beljak je začela trikrat na teden obratovati hitra vozna pošta (*Mallepost*).

1865. Hitra vozna pošta Ljubljana – Beljak je obratovala vsak dan. Prisedlo je lahko sedem potnikov.

1870. Zgrajena je bila železniška proga Ljubljana – Jesenice – Trbiž – Beljak. Ukinili so prevoz s hitrim poštnim vozom.

Vir: Kronika pošte Ljubljana, Pošta Slovenije 1997

.....

Polni naslov vira:

Vir: Cesta in poštni promet čez Jesenice in Koren na Koroško v času do prve svetovne vojne (avtorica Majda Žontar / Jeseniški zbornik, 1995)

Op.: Tekst Majde Žontar je tako kvaliteten, da ni potreben nobenega dopolnila. Skrajšanemu tekstu smo tako dodali le slikovno gradivo.

Sestavil: Goran Lavrenčak – DAR

Prvič objavljeno: 6. 12. 2015

Dopolnjeno: 10. 1. 2016

goran.lavrencak@gmail.com